

ANADOLUDA TÜRKLERE AİD YER İSİMLERİ / H. NİHAL-AHMED NACİ*

Muhammet KEMALOĞLU**

ÖZ

Geo-politik önemi dolayısıyla Anadolu, tarih boyunca pek çok milletin ilgisini üzerine çekmiş ve bu sebeple de sayısız istilâya sahne olmuş, değişik din ve kültürlerin tesirinde kalmıştır. Lâkin bu istilâ ve kültür değişikliklerinden hiç biri XI. yüzyılda başlayan ve Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması ile sonuçlanan Oğuz (Türkmen) istilâsı kadar derin izler bırakmamıştır. Sürekli harpler sebebiyle nüfusu oldukça azalan Anadolu'ya Selçuklu fetihleri ile birlikte kalabalık Türkmen gurupları gelmiş ve bu göçebeler hemen açılan topraklara yerleşerek, başta Doğu ve Orta Anadolu sahası olmak üzere kısa zamanda Bizans Küçük-Asya'sını hâkimiyetleri altına almışlardır. Böylece Anadolu'nun etnik siması Türkler lehine değişti. Türkleşme işte bu değişikliği eserdir.

Anahtar Kelimeler: XI. Yüzyıl, Türk, Türk Kültürü, Anadolu, Yer isimleri

NAMES OF TURKS IN ANATOLIA

ABSTRACT

Because of its geo-political importance of Anatolia, throughout history, many of the nation's attention has been drawn, and for this reason, the scene of numerous invasion, has been the influence of different religions and cultures. And cultural changes: but none of this invasion and Anatolia starting XI. Century Turkification and Islamization resulting in deep scars up to the invasion failed to Oguz Turkmen. The population is very reduced due to continuous harpe Anatolia Seljuk conquests Turkmen groups came together with the crowd and immediately opened the nomads settled in the land, particularly in Eastern and Central Anatolia, including court had taken a short time under Byzantine domination young-Asyasını. Thus, the Anatolian Turks in favor of ethnic feature has changed. Turkization here is the work of this change.

Key Words: XI. Century, Anatolia, Turkish Culture, Geographical Names

* Bu makale H.Nihal ve Ahmet Naci tarafından "Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri" adıyla Türkiyat Mecmuası'nın 1926 tarihli nüshasında 243-260. sayfalarında yayımlanmıştır (Türkiyat Mecmuası ,1926 İkinci Cild,İstanbul Darü-İ Fünun Türkiyat Enstitüsü Tarafından Neşredilmiştir. Müdür-Köprülüzade Mehmed Fuad İstanbul Darülfünunda Türk Edebiyat Tarihi Müderrisi İstanbul Devlet Matbaası 1928,Sayfa: 243-259). Metin günümüz alfabesine aktarılrken aslına sadık kalınarak hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Çeviri yapılırken orijinal metne sadık kalınmış ve isimler yazıldığı gibi okunmuştur. Hüseyin Nihal ATSIZ ,askerlikten sonra tekrar Yüksek Muallim Mektebine devam eder ve bu arada Ahmet Naci adlı bir arkadaşı ile, "Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri" adlı bir çalışma yapar. Atsız bu çalışma ile hocası Prof.Dr. M. Fuat Köprülü'nün dikkatini çeker. 1930 yılında Edirneli Nazmi'nin divanı üzerinde mezuniyet çalışması yapar ve aynı yılda da Edebiyat Fakültesinden mezun olur. Yer adları hakkındaki çalışmalar cumhuriyetin ilk yıllarına dek uzanır. Bu yıllarda yayınlanan ve topografya haritalarından derlenen bilgilere dayanan "Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri" adlı çalışma ilklerden birisidir. Bu yayının hemen ardından o günkü adıyla "Maarif Vekâleti" "Coğrafi İsimlerin İmlâları Hakkında Rapor" isimli kitabı yayınlamış ve yer adlarının kullanımında birlikteliği sağlamaya dönük önemli bir adım atmıştır.

** Latin Harflerine Aktaran, muhammetkemalolu@gmail.com

GİRİŞ

Anadolu da köy, dağ, ırmak, vesair adların cemi ve tetkiki meselesinin alelumum Türkiyat nokta-i nazarından ne kadar mühim bir iş olduğunu izaha lüzum görmeyiz. Bilhassa Anadolu etnolojisinin tenviri cihetinde, böyle bir tetkikin şimdiye kadar yapılmaması, bir eksiklikti. Biz bu makalemizde ilk defa olarak böyle bir teşebbüste bulunduk. Ve bugünkü vesait nispetinde yapılması kabil olanı yaptık. Ümit etmek istiyoruz ki, ellerinde daha iyi vesaiti olanlar ve böyle bir tetkike vaziyetleri, daha müsait bulunanlar, bizim yapmak istediğimizi bu başlanan işi, ikmal etsinler. Tetkikatımızı Erkan-ı Harbiye'nin, 1/200.000 mikyasındaki haritalarında yaptık. Fakat maalesef bütün Anadolu'ya teşmil edemedik. Çünkü "Orta Anadolu"ya ait paftaların ekserisi eksikti. Binaenaleyh elde mevcut olanlarla iktifaya mecbur kaldık. "Türkiyat Mecmuası"nın birinci cildinde Oğuzlardan dört boya (Kayı, Bayat, Salur, Çepni) ait pek kıymetli tetkiki yazan, Köprülüzade Fuad Beg, vesaitin fikdanından, ancak Kastamonu civarı haritasını tetkik edebilmiş. Ve misal olarak ancak bir iki köy adı zikredebilmişti. Biz "Orta Anadolu"yu gözden geçirememekle beraber, 14 Kayı, 12 Bayat, 14 Salur, 10 Çepni adlı köye rast geldik. "Orta Anadolu" paftaları gözden geçirilince, bu dört boya ait birçok köye daha tesadüf edileceği gibi, bizim tetkik ettiğimiz paftalardan bilhassa "Garbi Anadolu"ya ait olanların bazılarında da, bir takım köylerin yalnız yerlerinin gösterilip adlarının zikredilmemesi, bu boylara ait birçok köylerin daha mevcut olabileceği ihtimalini hatıra getirir. "Anadolu"yu tetkik ederken birçok şeyler nazar-ı dikkatimizi celp etti: Mesela Oğuz boylarına ait adlardan bazılarının adeta tanınmayacak kadar şeklini değiştirdiğini gördük. Bunlardan bazıları hakkında "Oğuz boylarına aiddir veya değildir diye kuvvetli bir hüküm vermek mümkün olmamakla beraber, bazılarının bir takım karinelerde, Oğuz boylarına ait olduğunu istihraç ettik. Mesela: Giresun'un 30 kilometre cenub-i garbisinde. "Poyundur" adlı bir köye rast geldik ki bunun "Bayandır" olduğuna tereddütsüz hüküm ettik. Çünkü bir kere "Bayandır"lar tetkikatımızda gördüğümüz ki, Anadolu'nun her tarafına yayılan bir boy olduğu gibi "Bayandır" ın bugünkü Giresun ve havalisindeki şekli telaffuzda "Payudur"dan başka bir şey olamaz. Keza "Eymür" adlı köylerden birçoğunun, bit tabii mermuzma ile "Emr, Emir, Omur, Eymir" şekillerine girdiğini gördük. Böyle garip bir şekle bürünmüş köylerin yakınlarında, Oğuzların diğer boylarına ait adların bulunması, bize bununda "Eymir" den muharref olduğu zannı verirdi. Çünkü tetkikatımızda muhtelif boylara ait Oğuzların birbirlerine yakın yerlerde köyler teşkil ettiklerini gördük. Sonra, Oğuz boylarından "Karkın" ların "Kargın, Gargın, Karnık" şekillerini aldığını gördük. Bunlardan "Kargın" ve "Gargın"ın Anadolu'nun bugünkü şivelerine göre "Karkın" olduğu zahir ise de, "Karnık"ın "Karkın"dan muharref olduğu belki bir bakışta yanlış gibi gözükebilir. Biz bunda, "Şark-ı Anadolu"ya ait bir şive hususiyetiyle izah edebildik. Malumdur ki bu gün şark-i Anadolu Türkleri bazı kelimelerin harflerinde takdim-tehir yaparlar: "toprak-torpah" "pekic-kepiç", "sonra-sorna", gibi..

Binaenaleyh "Karkın"ın da aynı istihaleye uğrayarak "Kırnık-Karnık" şeklini aldığı tahmin olunabilir. Bilhassa zikrettiğimiz iki "Kırnık"ın farkı Anadolu'da olması, bu iddiamızı kuvvetlendiren delillerdendir. Keza yine haritada "Kayı" adıyla rast geldiğimiz nahiyemizdeki bir köyün adının "Kaya" olduğunu ve ahdisinden bir kısmının da Rum olduğunu oraya gidenlerden işittik Binaen aley haritaya "Kaya"nın "Kayı" suretinde geçtiği anlaşılabilir. Ve bundan da birçok isimlerin haritaya yanlış olarak geçebileceği varid hatır olur. Biz böyle şüpheli isimlerden birçoğunu bu cetvelimize almadık. Oğuzların "Üçok" kolundan ve "Deniz Han" oğullarından "Yıva", "Uva" boyuna gelince: Muhtelif yerlerde "Yıva-Uva-Ava"

şekillerinde yazılan bu boyun asıl adının “Yıva” olduğunu ve sonraları “İyva-Ava” şekillerine tebdil ettiğini zann ediyoruz: “Yıgaç”ın “İygac-Ağaç”, “Yığalamak”ın “Ağalamak” olması gibi... Biz bu boyun adına ancak mevhir şekilde rast geldik. Sonra “Şeytan Ava”, “Şenlik Ava” gibi isimlere de tesadüf ettik ki her halde mahallinde tetkikatta bulunmak lazımdır. Zira bulduğumuz “10” dane “Çepni” adlı köyden iki danesinin ahalisinin tamamıyla Çerkez olduğunu istiklal harbine iştirak eden ve bütün oraları dolaşan bir zabıt arkadaşımız anlattı. Mesela: Meşhur “İnönü”nün şimalinde. Bir birine pek yakın iki köy vardır ki birinin adı “Yörük Çepni” diğerrinin adı da, “Çerkez Çepni”dir. Zabıt arkadaşımız “Yörük Çepni” ahalisinin Türk yerlilerle, Rumeli muhacirlerinden ibaret olduğunu, “Çerkez Çepni” ahalisinin ise kâmilen Çerkez olduğunu temin etti. Yine bu arkadaşımız “Bandırma” civarında ki diğerr “Çepni” nin de Çerkez olduğunu söyledi ki, bizde “Bandırma” civarında bir “Çepni” bulduk.

Acaba bu neye alamettir? Halis bir Oğuz boyu olan “Çepni” lerin Çerkezlerle ne gibi alakası vardı? Bize göre burada yalnız bir ihtimal vardı. Buraları evvelce hiç şüphesiz Türktü. İhtimal muhtelif sebeplerle ahalisi azaldı ve hükümet tarafından, bu eksilenlerin yerlerine külliyetli Çerkez muhacirleri yerleştirildi. Akliyetde kalan köyün Türkleri meceber zamanla ya Çerkesleşti, yahudda Çerkezlerin hırsızlıkları vesaire yüzünden hicret ettiler. Harita üzerinde “Anadolu”yu tetkik ederken, “Oğuzlar”a ait iki türlü adlara rast geldik. Birincisi, umumi Oğuzlara ait isimlerdir: Bozok, Oğuz gibi... Hiç şüphe yoktur ki “Bozok” adlı köy, Bozoklara mensup muhtelif oğuz boylarından ferdler tarafından tesis olunduğu gibi, “Oğuz” adlı köylerde bütün Oğuzlara mensup efrad veya aileler tarafından teşkil olunmuştur. İkincisi, boylara ait adlardır: “Kayı, Bayat, Salur” vesaire gibi....

Hatta bazen bu boyların oymaklarına ait adlara da rast geldik: “Karaman” gibi.

Birde Oğuzlarla kuvvetli münesebatdar fakat başka Türk ahaliyle de alakası olan umumi isimlere tesadüf ettik: Türk, Türkmen gibi. Kezalik, yine Anadolu’da, “Oğuzlar”ın haritada “Özbek, Tatar, Kırgız, Kuman, Karluk, Kazak, Hazar, Kurikan” adlarına da rast geldik. Hatta “Macar” adlı köyler bile bulduk. Fikrimizce, şimdilik Türkiyatçılarımızın gözü önüne koyduğumuz bu ufak liste, etnoloji ve tarih itibariyle çok tetkike değer bir mevzu olmalıdır. “Kırgız”ların “Kumuk”ların, “Kurikan”ların, vesairenin Anadolu’ya geldiğine dair hiçbir tarihi vakia bilmiyoruz. Böyle oluyor da nasıl Anadolu da bu adlara rast geliniyor? Bu badede fikir beyan etmeyi zül hissetmezsin haricinde gördüğümüzden sükût etmeyi ve bu meseleyi erbabına bırakmayı tercih ederiz. Bu adlar, Anadolu ahalisinin sırf Oğuzlardan olması nazariyesini çürütmektedir. Tetkikatımızda bulduğumuz muhtelif boylara ait adların listesi şudur:

ÜÇOKLAR:

Gök Han Boyları, Peçene-Benk 2, Bayandır 16, Çavuldur 5, Çepni 10.

Dağ Han Boyları: Eymir 20, Salur: 4 –Karaman 17, Alayund 2, Üreyir 5.

Deniz Han Boyları: Bukdüz 1, İğdir 4, Yıva-Ava 9, Kınık 10.

BOZOKLAR

Gün Han Boyları: Kayı 13, Bayat 16, Alka Evli 5, Kara Evli 4.

Ay Han Boyları: Döğer 4, Dodurga 3, Yabırlı 5, Yand 4.

Yıldız Han Boyları: Afşar 12, Karık-Çerikli 9, Begdili 2, Karkın 13.

Şu cetvelden anlaşılıyor ki Bozoklara ait 81, Üçoklara ait 82 köye rast geldik. Fakat Üç oklara ait “Karamanlar”da ilave edersek, bu muvazene, üç oklara lehine bir fark gösteriyor. Fakat hiç şüphe yoktur ki bu, tam ve kati bir nispet değildir. Tam Anadolu haritasının tetkikinde sonradır ki sağ ve sol kolların hakiki nisbeti anlaşılacaktır. Çünkü biz tetkik ettiğimiz paftalarda “Alka Evli”, “Yabırlı”, “Çavuldur”, “Üreğir”, adlarına tesadüf etmediğimiz halde, bazı vilayetlerimizde tetkikat yapan bazı genç Türkçüler, bu adlarda köylerin mevcut olduğunu haber veriyorlar. Mamafih, her boyun birbirine nisbeti büyük farklar göstermektedir. Mesela “Kayı, Bayat, Afşar, Bayındır” gibi boylarla “Döğer, Dodurga” vesaire hiç şüphe yoktur ki kemiyetce bir biririyle kıyas edilemez. Tarihte mühim harekete iştirak eden büyük boylar olduğu gibi, hemen hiç adı işitilmeyen boylarda vardır. Buda onların ehemmiyetleri hakkında bir fikir verebilir. Diğer adlara gelince: bunların içinde birinciliği “Tatar” adlı köyler işgal etmektedir. “Tatar” kelimesi muğlâk olmakla beraber, bu isimdeki köylerin Ruslar tarafından işgal edilen Türk memleketlerinden gelen “Tatar, Başkurd, Nogay” vesaireler olduğu kabul olunabilir. “Danişmend” adlı köyler ikinciliği kazanmaktadır. Bununla beraber “Danişmend” adındaki köylerinde kaydı ihtiyatla talik olunması lazım gelir. Çünkü “Danişmenliler”in hiçbir zaman hükmü ve nizamları altına düşmenin mıntıkalarında bu addaki köylere rast geldik. Esasen “Danişmentliler” için, Tatarlarda olduğu gibi, hicret ihtimalide vaki değildir. “Danişmenliler”in sakin oldukları yerler düşman istilasına uğramamıştır.

Anadolu’da 4 tane “Özbek”, 2 tane “Kurikan”, 3 “Kazak”, 5 “Kuman”, 11 “Karluk”, 1 “Kırgız”, 1 “Kumuk”, 1 “Hazar”, 2 “Macar”, 1 “Harzem”, adlı köye rast geldik. İşte bu “Harzem” adındaki köyün, “Çepni” istilasından kaçan “Harzemler”den bir gurup tarafından teşkil olunduğunu kabul edebiliriz. Fakat “Özbekler”in, “Kumuklar”ın, “Kırgızlar”ın bilhassa “Kurikanlar”ın Anadolu’ya geldiklerine dair tarih henüz bir şey söylememiştir. Velhasıl bu meseleleri erbabına bırakarak şimdilik listemizi takdim ediyoruz. Bu adlar haritadaki imlaları muhafaza olunarak alınmıştır. Üç yıldan evvel memleketimiz mükemmel bir haritaya malik olamayacağından, üç seneden evvel bizim bulduklarımızdan fazlasını bulmak kabil olamayacaktır. Buradaki isimler dört kısımdır.

1. OĞUZLARA AİD ADLAR
2. OĞUZLARLA MÜNASEBETLİ ADLAR
3. OĞUZLARDAN GAYRİ TÜRKLERE AİD ADLAR
4. TÜRK AYİN VE ANANELERİNE AİD ADLAR

A. OĞUZLARA DAİR ADLAR

I. UMUMİ OĞUZLARA DAİR ADLAR

Aşağı Oğuzhan: Ahlat'ın 25 kilometre şimalinde.

Yukarı Oğuzhan: Ahlat'ın 25 kilometre şimalinde.

Oğuzlar: Çemişkezek'in 5 kilometre cenub-i garbisinde.

Oğuzlar: Mamurat'ü-l Azizin 25 kilometre kadar şark-ı cenub-isinde

Oğuz Dağı: Erzincan'ın 30 şimalinde bir dağ.

Ovuzlar: Bigadiç'in 16 kilometre cenub-i garbisinde.

Guz: Kilis civarında, Bab nahiyesinin 4 kilometre cenub-i garbisinde.

Buz Uh: Bilecik'in 10 kilometre şimalinde.

1) BOZOKLAR

GÜN HAN BOYLARI

a) “Kayı”lar:

Kayı Köyü: Gediz'in 45 kilometre şimalinde.

Kayı Dere: Muğla'nın 40 kilometre garbinde.

Kayı Dere Çayı: Menderese akar. Kayı Dere Köyünün yanında doğar.

Kayılar: Aydın'ın 45 kilometre cenub-i şarkisinde. “Bu isim Kayılardan mahruf olduğu pek aşikâr olarak görünür”

Kayı: Burdur'un 61 kilometre cenub-i şarkisinde.

Kayı: Isparta'nın 8 kilometre şimali garbisinde.

Kayı: Burdurun 23 kilometre cenub-i garbisinde.

Kayıkl: Aydın'ın 23 kilometre cenub-i garbisinde. “Malum olduğu üzere Kayının aslı “Kayyığ”dır. “Ğ”, “K”ya münkalib olduğu tahmin olunabilir.

Kayık: Sapanca'nın 20 kilometre cenubunda.

Kayı: Eskişehir'in 24 kilometre cenubunda.

Kayı Geri: Domaniç'in 41 kilometre cenubunda.

Kayı Köyü: Denizlinin 6 kilometre şimal-i garbisinde.

Kayı Köyü: Fethiye “Mekri”nin 60 kilometre şimalinde. Köyceğiz Gölünün garbında, göl sahasından 4 kilometre uzaktadır.

Kayı: Fethiye “Mekri”nin 30 kilometre şarkında. Görenler adının “Kaya” olduğunu ve bir kısım ahalisinin de Rumlardan ibaret bulunduğunu söylüyorlar.

Kayıcağz: Kilis-Ayıntab yolu üzerinde. Ayıntab'dan 20 kilometre şimalde.

b) “Bayat”lar:

Bayat: Siverek’in 40 kilometre garbinde.

Bayat: Sivas’ın 40 kilometre garbinde.

Ayvaz Beyati: Bayezid’in 25 kilometre cenubunda.

Şam Beyati: Adıyaman “Hasanmendur” un 25 kilometre şark-i cenubisinde

Bayat: Bilecik’in 26 kilometre şarkında.

Bayat Bağları: Konanın 45 kilometre cenub-i garbisinde.

Bayat: Sındırgı’nın 45 kilometre cenubunda.

Bayat: Lefke'nin 14 kilometre şimal-i şarkisinde¹.

Bayat: Balıkesir’in 22 kilometre cenubunda.

Bayat: Soma’nın 11 kilometre şimal-i şarkisinde.

Bayat: Elmalı’nın 50 kilometre şimal-i şarkisinde.

Bayat: Elmalı’nın 19 kilometre cenub-i garbisinde.

Bayat: Sandıklı’nın 65 kilometre cenub-i garbisinde.

Bayat: Kütahya’nın 15 kilometre cenub-i garbisinde.

Bayat: Altuntaş’ın 42 kilometre cenub-i şarkisinde.

Bayat: Eskişehir’in 31 kilometre cenub-i garbisinde.

c) “Alka Evli”ler: Bu adda hiçbir köye rast gelmedik

d) “Kara Evli”ler:

Küçük Karalı: Giresun’un 15 kilometre cenubinde. Bunlar “Kara Ali”den muharref olduğu zan olunabilir.

Büyük Karalı: Giresun’un 15 kilometre cenubinde. Bunlar “Kara Ali”den muharref olduğu zan olunabilir.

Kara Evli: Burdur’un 15 kilometre cenub-i garbisinde.

AY HAN BOYLARI

a) “Yazır-Yızgır”lar:

Yazır: Burdur’un 31 kilometre şarkında.

Yazır: Burdur’un 33 kilometre garbinde.

Yazır: Denizli’nin 61 kilometre cenub-i şarkisinde.

Yazır: Denizli’nin 41 kilometre şimal-i şarkisinde.

¹ Lefke: Bilecik İli Osmaneli ilçesi.

b) “Döger”ler:

Döger: Diyarbakır-Urfa yolu üzerinde ve Urfa'nın 25 kilometre cenub-i garbisinde.

Döger: Siverek'in 9 kilometre şimalinde.

Döger: Sivas vilayetinde, Koç Hisarın 25 kilometre şimal-i garbisinde.

Döger: Altuntaş'ın 15 kilometre şimal-i şarkisinde, demiryolu üzerinde

c) “Dodurga”lar:

Dodurga: Denizli'nin 65 kilometre cenub-i şarkisinde.

Todurga: İnönü'nün 18 kilometre garbında

Yeni Dodurga: İnönü'nün 15 kilometre cenub-i garbisinde.

d) “Yabırlı”: Bu adda köye rast gelmedik.

YILDIZ HAN BOYLARI

a) “Avşar-Afşar”:

Avşar: Malatya'nın 25 kilometre şimal-i şarkisinde.

Avşarlı: Maraş'ın 24 kilometre cenub-i garbisinde.

Avşar Sobe Çimen: Kurtun 50 kilometre garbisinde. “Kurd Sube Çimen” adında bir köy vardır. Sube Çimenin manasını bulamadık.

Avşar: Kurduş'un 24 kilometre cenubunda.

Avşar: Kasba'nın 5 kilometre şarkında².

Avşar: Aydın'ın 70 kilometre ve Milas'ın 10 kilometre cenub-i garbisinde.

Afşar: Elmalı'nın 27 kilometre cenub-i garbisinde.

Koca Avşar: Bala'nın 9 kilometre garbisinde.

Çam Avşar: Kona'nın 50 kilometre garbisinde.

Afşar: Alaşehir'in 30 kilometre cenub-i şarkisinde.

Afşar: Kütahya'nın 30 kilometre cenub-i garbisinde.

Kanlı Hafşar: Birecik'in 25 kilometre şimal-i şarkisinde.

² **Kasba:** Konya Karapınar ilçesinin eski adı.

b) “Kırık-Cırıklık”lar:

Cırık: Adana'nın 30 kilometre cenubunda.

Ak Kırık: Ordu'nun 35 kilometre cenubunda.

Kayık: Van vilayetinde. Arçak Gölünün 5 kilometre cenubunda.

Kırıkhan: Adana'nın 50 kilometre şarkında.

Kırak: Kısbe'nin 13 kilometre cenubunda. Bu köy civarında, Kargın, Avşar, Çepni, Çepni Tepe Köyü adlarında köyler bulunması bununda “Kırık”dan muharref olduğu zannı vermektedir.

Kırklar: Aydın'ın 25 kilometre cenub-i şarkisinde.

Karık: Aydın'ın 55 kilometre cenub-i şarkisinde.

Yukarı kırklar: Soma'nın 30 kilometre garbında.

Kırklar: Ulu Borlu'nun 45 kilometre garbinde. Bunun sonundaki “lar”ın adet cemi olan “lar” olduğunda hiç şüphe yoktur.

c) “Beğdili”ler:

Beğdili: Sivas vilayetinde. Koçhisar'ın 25 kilometre şimal-i garbisinde.

Beğdili: Birecik'in 58 kilometre şimalinde.

d) “Karkın”lar:

Kargın: Sivas vilayetinde Reşadiye'nin 35 kilometre şark-ı cenubisinde.

Karkın: Sivas vilayetinde Koç Hisar'ın 20 kilometre şimal-i garbisinde. “Bu köyün yanında, Karkın baba ismi şayan-ı dikkattir.”

Büyük Karkın: Kilis'in 20 kilometre cenub-ı garbisinde.

Küçük Karkın: Kilisin 20 kilometre cenub-ı garbisinde.

Kargın Aşıklar: Simav'ın 10 kilometre

Kargın: Kısbe'nin 6 kilometre cenubunda.

Kargın: Elmalı'nın 52 kilometre şimal-i şarkisinde.

Kargın: Bigadiç'in 16 kilometre cenub-ı şarkisinde.

Kargın: Sandıklı'nın 10 kilometre cenub-ı şarkisinde.

Kargın: Eskişehir in 27 kilometre cenub-ı şarkisinde.

Kargın Köy: Denizli'nin 50 kilometre cenub-ı şarkisinde.

Gargın: Kandıra'nın 7 kilometre garbında

Aşağı Karkın: Hozat'ın 10 kilometre şarkında. .

“Bunlara dair mütalaamızı başlangıçta zikrettik.”

Yukarı Karkın: Hozat'ın 10 kilometre şarkında. .

“Bunlara dair mütalaamızı başlangıçta zikr ettik.”

ÜÇOKLAR

GÜN HAN BOYLARI

a) Bayandırlar:

Bayındır: Oğnut'un 40 kilometre şimali şarkisinde.

Payundur: Giresun'un 30 kilometre cenub-ı garbisinde. "Keza buna dair olan mütalaamızda başlangıçta söyledik"

Bayındır: Kocamaden'in 10 kilometre şarkında.

Bayındır: Malatya'nın 60 kilometre şimal-i şarkisinde.

Bayındır: Tutak'ın 7 kilometre cenubunda.

Bayındır: Ödemiş'in 20 kilometre garbındaki meşhur Bayındır kasabası

Bayındır: Elmalı'nın 45 kilometre şimal-i garbisinde.

Bayındır: Balye'nin 20 kilometre cenubunda.

Bayındır: Burdur'un 6 kilometre cenubunda.

Bayındır: Burdur'un 45 kilometre garbında

Bayındır: Elmalı'nın 7 kilometre şimal-i şarkisinde.

Bayındır Bağçeleri: Elmalı'nın 30 kilometre şimal-i şarkisinde.

Aşağı Bayındır: Elmalı'nın 30 kilometre cenub-ı garbisinde.

Yukarı Bayındır: Elmalı'nın 30 kilometre cenub-ı garbisinde.

Ova Bayındır: Balıkesir'in 18 kilometre cenub-i şarkisinde.

Bayındır: Kermasti'nin 55 kilometre cenub-i şarkisinde.

b) "Beçene: Peçenek"ler:

Bacanak: Fatsa'nın 15 kilometre cenub-i garbisinde.

Paçinek Hanı: Elbistan'ın 80 kilometre cenubunda. Cihan üzerinde

c) "Çavuldur"lar: Bu adda köye rast gelmedik.

d) "Çepni"ler:

Çepni: Kasabının 5 kilometre garbında

Çepni Tepe Köyü: Kısbe'nin 5 kilometre garbında

Çepni: Söke'nin 11 kilometre cenub-i şarkisinde.

Çepni: Bandırma'nın 10 kilometre cenub-ı garbisinde. "Zabit arkadaşımızın söylediğine göre bu köyün ahalisi Çerkez'dir."

Çepni: İzmir'in 11 kilometre cenub-i şarkisinde.

Ciniler: Baliye'nin 11 kilometre cenub-i garbisinde.

Çepni: Sandıklı'nın 23 kilometre şimal-i garbisinde.

Çepni: Altuntaş'ın 30 kilometre cenub-i şarkisinde.

Büyük Çepni: İnönü'nün 11 kilometre şimalinde. "Ahalisi yerli ve Rumeli muhaciri Türklerdir."

Çerkez Çepni: İnönü'nün 10 kilometre şimalinde. "Ahalisi Çerkez'dir. Başlangıçta Söyledik."

DAĞ HAN BOYLARI:

a) "Salur"lar:

Salur: Elmalı'nın 10 kilometre garbında

Salur: Bandırma'nın 20 kilometre şarkında.

Salur: Sandık'lının 30 kilometre şimal-i şarkisinde.

Salarut: Of'un 50 kilometre cenub-i garbisinde. "Bu köyün Salur olması şüphelidir. İhtimal ki iki kelimededen müteşekkildir ve sondaki "ut" bir lahikadır".

b) "Salurlar"dan olan "Karamanlar"ı da burada sayacağız:

Karamanlı: Fatsa'nın 17 kilometre cenub-i garbisinde.

Karamanlı: Ünye'nin 25 kilometre cenub-i şarkisinde.

Karamanlı: Ünye'nin 40 kilometre cenub-i garbisinde.

Karaman Köyü: Divriği'nin 40 kilometre garbında

Karamanlı Köyü: Elbistan'ın 40 kilometre cenubunda.

Kıramanca: Gediz'in 21 kilometre garbında

Kıramanlı: Aydın'ın 55 kilometre cenub-i şarkisinde.

Kıramanlı: Burdurun 55 kilometre cenub-i garbisinde.

Aşağı Kıraman: Elmalı'nın 60 kilometre şimal-i şarkisinde.

Yukarı Kıraman: Elmalı'nın 60 kilometre şimal-i şarkisinde.

Kıraman Köyü: Balıkesir'in 7 kilometre şarkında.

Kıraman: İnegöl'ün 40 kilometre cenubunda.

Kıramanlı: Sandıklı'nın 50 kilometre cenub-i garbisinde. .

Kıraman: Şilenin 10 kilometre cenubunda. .

Kıramanlı: Kandıra'nın 26 kilometre cenub-i garbisinde. .
Kıraman: Denizli'nin 30 kilometre şimal-i şarkisinde. .
Kıraman: Fethiye'nin "Mekri"nin 80 kilometre şimalinde.

c) "Eymür"ler:

Eymür: Kelkit'in 23 kilometre cenub-i garbisinde.
Emürlü: Simav'ın 23 kilometre cenub-i garbisinde.
Emirli: Simav'ın 50 kilometre cenub-i garbisinde.
Emir: Nazilli'nin 27 kilometre cenubunda.
Emür Köyü: Aydın'ın 45 kilometre cenub-i şarkisinde.
Aşağı Emir: Burdur'un 30 kilometre şimal-i garbisinde.
Yukarı Emir: Burdur'un 30 kilometre şimal-i garbisinde.
Emirli: Elmalı'nın 10 kilometre cenub-i garbisinde.
Emür Beg: Geyve'nin 8 kilometre cenub-i garbisinde.
Emirler: Kırkağaç'ın 35 kilometre cenubunda.
Umureli: Susurluk'un 14 kilometre şimalinde.
Emirler: Güne'nin 35 kilometre şarkında.
Emirler: Lefke'nin 33 kilometre şarkında.
Emirler: Balıkesir'in 34 kilometre cenub-i şarkisinde.
Emür: Alaşehir'in 18 kilometre cenub-i garbisinde.
Emürler: Kermasti'nin 50 kilometre cenubunda.
Emir: Afyonkarahisar'ın 30 kilometre şimalinde.
Eymir: Bilecik'in 30 kilometre garbında.
Emir Köyü: Denizli'nin 28 kilometre garbında.

d) "Alayundlu"lar:

Alayund: Kütahya'nın 11 kilometre şarkında. "Hat üzerindeki meşhur kasaba"
Alayundlar: Sandıklının 30 kilometre şark-i cenubisinde. "Bunun Alayunddan muharref olduğu bellidir."
"Üregir"ler: Bu adda köye rast gelmedik.

DENİZ HAN KÖYLERİ:

a) “İydir : Yiydir”ler:

İydir: Eskişehir’in 40 kilometre şimal-i şarkisinde.

İyidir: Burdur’un 33 kilometre garbında.

İydir: Aşkale’nin 30 kilometre şimalinde.

b) “Bukduz”lar: Buduz: Burdurun 5 kilometre cenubunda. “Bunun pek yakınında “Bayındır” adlı bir köyün bulunması bunun “Bukduz” olduğunu gösteriyor.”

c) “Yıva: Ava”lar

Iyvalı: İnönü’nün 30 kilometre cenub-i garbisinde. “Bunun pek yakınında iki dane “Kınık” adlı köyün bulunması bunun “Yıva” olduğunu isbat ediyor”

Iyvacak: Gediz’in 14 kilometre garb-i cenubisinde.

Ayvalı: Sandıklı’nın 30 kilometre Şimal-i şarkisinde. “Sandıklı civarında “Salur ve Kargın” adlı köyler var. Mamafih bu köyün “İyva” olduğu yine şüphelidir. Çünkü Anadolu’nun birçok yerlerinde “Elmalı”, Armudlu, Kirazlı” adında köyler ve kasabalar olduğu gibi bununda “Ayvalı” olması gayr-i kabil değildir.”

Ayvalı: Seyid Gazinin 9 kilometre şimal-i garbisinde. “Bunun hakkında da mütalaalar variddir.”

Ayvacak: Eskişehir’in 31 kilometre cenubunda.

Ayvalık: Harput’un 24 kilometre şimal-i şarkisinde. “Ayvalık, Iyvalı demektir.”

Şeytan Ava: Van vilayetinde Erciş’in 25 kilometre kadar şimalinde.

Şeytan Ava: Malazgirt’in 40 kilometre şimal-i garbisinde.

Şenlik Ava: Erciş’in 14 kilometre şimal-i garbisinde. “Bu son üç köy şüphelidir. Mamafih tetkiki lazımdır”

d) Kınık

Kınık: Kelkit’in 30 kilometre cenub-i garbisinde.

Kınık: Şarkı Karahisar’ın 5 kilometre cenub-i garbisinde.

Baş Kınık: Malatya’nın 60 kilometre şimal-i garbisinde.

Tat Kınık: Malatya’nın 50 kilometre şimalinde.

Kınık: Birecik’in 30 kilometre şimalinde.

Kınık: Adıyaman “Hezmenzor”un 25 kilometre şark-ı cenubunda.

Kınık Nahiyesi: Adıyaman’ın 18 kilometre şark-ı şimalinde.

- Kınık: Simav'ın 17 kilometre şimal-i garbisinde.
Kınık: Isparta'nın 15 kilometre şimalinde.
Kınık: İznik'in 23 kilometre cenub-i şarkisinde. ve Yenişehir'in 12 kilometre şarkında.
Kınık: Balye'nin 19 kilometre cenubunda.
Kınık: İnönü'nün 33 kilometre cenub-i garbisinde.
Küçük Kınık: İnönü'nün 32 kilometre cenub-i garbisinde.
Kınık: Bilecik'in 30 kilometre cenub-i garbisinde.
Gınık: Fethiye "Mekri" nin 40 kilometre cenubunda.

II. MÜEHHER OĞUZ ZÜMRELERİNE AİD ADLAR

- Karakoç: Diyarbakır'ın 10 kilometre cenubunda.
Karakoç: İspirin 30 kilometre kadar cenub-i garbisinde.
Kaçar: Harput'un 30 kilometre şarkında.
Aşağı Kaçar: Kiğı'nın 30 kilometre şark-i cenubisinde.
Yukarı Kaçar: Kiğı'nın 30 kilometre şark-i cenubisinde.
Karakoyun: Siverek'in 14 kilometre cenub-i şarkisinde.
Karakoyunlu: Fatsa'nın 30 kilometre cenub-i garbisinde.
Koyunlu: Terme'nin 10 kilometre garbında.
Akçakoyunlu: Adana'nın 50 kilometre şarkında.
Akçakoyunlu: Adana'nın 50 kilometre şarkında.
Akçakoyunlu: Maraş-Ayıntab yolu üzerinde ve Ayıntab'ın 40 kilometre cenub-i garbisinde.
Akçakoyunlu: Bağçe'nin 14 kilometre şimal-i garbisinde. "Buradaki dört dane Akçakoyunlu, Akkoyunlu demektir. Türk şivelerinden birinin hususiyetidir. "Dede Korkut" kitabında görülen "Ağcasakallı" nasıl "Aksakallı" demekse, buradaki "Akçakoyunu" da "Akkoyunlu" demektir.
Akkoyunlu: tirenin 10 kilometre şimali garbisinde.
Akkoyunlu: Burdur'un 30 kilometre şimal-i garbisinde.
Gön oğlan: Erciş'in 30 kilometre şimal-i garbisinde.

III. OĞUZLARA AİDİYETİ MUHTEMEL ADLAR:

“Ebu'l Gazinin kitabında Oğuzun 24 meşru torununun, başka 24 dane gayr-i meşru torunu olduğu zikr olunmaktadır. Bunlardan biri de “Güne” dir. Biz Anadolu’da bu ada benzerine dört köy bulduk. Fikir beyanını erbabına bırakarak zikr ediyoruz.”

Kızıl Güne: Aydın’ın 29 kilometre cenub-i şarkisinde.

Güney: Alaşehir’in 30 kilometre şimal-i şarkisinde.

Güneyi: Nazilli’nin 27 kilometre cenub-i garbisinde.

Göneyi: Alaşehir’in 60 kilometre cenub-i şarkisinde.

III. OĞUZLARLA MÜNASEBETDAR TÜRK ADLARI

Türkelli “Türk illi”: Trabzon vilayeti, Vakfikebir’in 14 kilometre garbında ve sahilden 4-5 kilometre içerde.

Türkelli “Türk illi”: Menemenin 9 kilometre şimalinde.

Türkmenli: Gümüşhane’nin 5 kilometre şimalinde.

Türkan: Diyarbakır’ın 20 kilometre kadar şimal-i garbisinde. “Türkan, farsî kaidesiyle “Türk”ün cem’i olacak. Yukarıda Oğuzan geçti”

Türkmen Hacı: Diyarbakır’ın 30 kilometre ve Dicle Nehrinin 5 kilometre cenubunda. “Bu köyün 5 kilometre cenubunda. “Kurd hacı köyü” vardır.”

Türkiyan: Çölyek’in 30 kilometre garbında.

Harabe-i Türkan: Diyarbakır-Urfa yolu üzerinde ve Urfa’nın 25 kilometre cenub-i garbisinde.

Türkbar Nehri: Rusiyanın 5 kilometre şimalinden Rumiye’ye akar.

Türkmen Yaruh: Kilisin şark-ı cenubunda. Nizip’in demiryolunun 5 kilometre şimalinde. “Yaruk: Işık, Nur demektir”

Türkmen Celali: Eğri Dağ eteğinde.

Türkmen: Bayezid’in 20 kilometre cenub-i garbisinde.

Türkmen: Malatya’nın 60 kilometre şimal-i garbisinde.

Türk Tomarası: Reşadiye’nin 23 kilometre cenub-i garbisinde.

Türk Köyü: Mesudiye’nin 10 kilometre cenub-i garbisinde.

Türk İli: Karadeniz sahilinde Görele’nin 3 kilometre şimalinde.

Türkmen Viran: Birecik’in 4 kilometre şimal-i şarkisinde.

Türkmenoğlu: Salihli’nin 4 kilometre şarkında.

Türkmen Köyü: Bergama’nın 42 kilometre cenubunda.

Türkmenviran: Bilecik’in 36 kilometre şarkında.

Türkmen Çiftliği: Bolayır'ın 41 kilometre şimal-i garbisinde.
Türkmenler: Çanakkale'nin 14 kilometre şarkında.
Türkmenler: Bayramiç'in 7 kilometre şimal-i garbisinde.
Türkmenli: Bayramiç'in 13 kilometre garbında.
Türkmenler: Bayramiç'in 28 kilometre cenubunda.
Türkmen Köyü: Edremit'in 3 kilometre şarkında.
Türkmenler: Fethiye'nin "Mekri"nin 30 kilometre cenub-i şarkisinde.

3. OĞUZLARDAN GAYR-İ TÜRK ZÜMRELERİNE AİD ADLAR

Tatar:

Tatarlı: Trabzon'da, Vakfikebir'in 10 kilometre cenubunda.
Tatar Gazi: Ahlât'ın 25 kilometre cenubunda.
Tatara: Diyarbakır'ın 25 kilometre garbında.
Tatar: Mamuret'ü-l Aziz Çarsancak'ın 14 kilometre şimal-i şarkisinde.
Tataranlı: Kilisin 60 kilometre cenub-i garbisinde.
Tatarin Köyü: Adananın 50 kilometre şarkında.
Tatar Uşağı: Malatya'nın 40 kilometre şarkında.
Tatarlı: Divriği'nin 40 kilometre şimal-i şarkisinde.
Tatar Ocağı: Salihli-Kısbe hattı üzerinde.
Tatar Köyü: İznik'in 3-5 kilometre şimalinde.
Tatar Köyü: Karamürsel'in 27 kilometre cenub-i şarkisinde.
Tatar Köyü: Bandırma'nın 27 kilometre cenub-i şarkisinde.
Tatar: Somanın 50 kilometre cenubunda.
Tatarlı: Uluborlu'nun 20 kilometre şimalinde.
Tatarlı: Kandıra'nın 12 kilometre cenub-i şarkisinde.

Özbek:

Aşağı Özbek: Harput'un 20 kilometre şimal-i şarkisinde.
Özbek: Lefke'nin 15 kilometre şimal-i şarkisinde.
Özbek: Çanakkale'nin 13 kilometre şimal-i şarkisinde.
Özbek: Kandıra'nın 9 kilometre şimal-i şarkisinde.

Karluk:

Karluk: Tepes Trabzon'un 16 kilometre cenub-i garbisinde "Şumerya, Hüzenya kelimelerinden bir şey anlayamadık. Bunların mahalinde tetkiki lazımdır".

Karluk Şumerya: Trabzon'un 16 kilometre cenub-i garbisinde "Şumerya, Hüzenya kelimelerinden bir şey anlayamadık. Bunların mahalinde tetkiki lazımdır".

Karluk Hüzenya: Trabzon'un 16 kilometre cenub-i garbisinde "Şumerya, Hüzenya kelimelerinden bir şey anlayamadık. Bunların mahalinde tetkiki lazımdır".

Karluk: Refahiye'nin 45 kilometre garbindan, Kızılırmak üzerinde.

Karluk Önü: Malatya'nın 60 kilometre şimal-i garbisinde.

Karluk: Balye'nin 20 kilometre şimal-i şarkisinde.

Mahle-i Karluk: Balye'nin 10 kilometre şimal-i şarkisinde.

Mahle-i Karluk: Balye'nin 10 kilometre şimal-i şarkisinde.

Karluk: Sandıklı'nın 25 kilometre şarkında. Birbirlerine 5 kilometre mesafededir.

Karluk: Sandıklı'nın 25 kilometre şarkında. Birbirlerine 5 kilometre mesafededir.

Karluk: Altuntaş'ın 70 kilometre cenub-i garbisinde.

Kuman:

Kuman: Hınıs'ın 13 kilometre şimal-i garbisinde.

Kuman Karyesi: Şark-i Kara hisar'ın 30 kilometre şark-i şimalisinde.

Kumanlar: Ordu'nun 20 kilometre cenubunda.

Kuman: Rumiye'nin 25 kilometre garbında. "Türk-Acem hududunda"

Kuman: Hozat'ın 50 kilometre şarkında. "Nazimiye kasabasında"

Kazak:

Kazak: Salihli'nin 14 kilometre cenub-i garbisinde.

Kazaklar: Nazilli'nin 45 kilometre cenubunda.

Yeni Kazaklar: Bandırma'nın 14 kilometre cenubunda. "Manyas Gölü Sahilinde"

Kurikan-Kurkan:"Kurikan ve Kurkan'ın bir olduğunu bir Türk tarihinde gördük. Fakat mesele tamamen tevzih etmediği için bizde Kurikan ve Kurkan'a benzeyen adları ayrı ayrı aldık"

Kurikan: Erzincan'ın Kuruçay kasabasında.

Kurikan: Mamuret-ül aziz'in 40 kilometre kadar garbında.

Aşağı Kurikan: Keban Madenin'in 10 kilometre şarkında.

Kurikan: Erzincan'ın Kuruçay kasabasında.

Kurikan: Mamüret-ül azizde Çarsancak'ın 16 kilometre şimal-i şarkisinde.

Kurikan: Kilis'in 60 kilometre cenub-i garbisinde.

Kırgız: Kırgızlar: Söke'nin 21 kilometre cenub-i şarkisinde. Kumuk: Kumuk Köyü: Eleşgirt'in 25 kilometre şimalinde.

Hazar: Kütahya'nın 75 kilometre cenub-i garbisinde.

Harzem: Horzum Köyü: Fethiye "Mekri"nin 65 kilometre şimal-i şarkisinde.

Saruhanlı: Tire'nin 14 kilometre şarkında.

Macar:

Macarlı: Giresun'un 50 kilometre cenub-i şarkisinde. Çatak deresinde.

Macarlar: Balıkesir'in 15 kilometre cenub-i garbisinde.

Danişmend: "Zikr edeceğimiz -Danişmend- adlı köy Anadolu'nun şarkında hüküm süren Danişmendlilerle olan alakası meçhuldür. Onun için bu addaki köyleri Oğuzlar kısmında zikirden vaz geçtik."

Danişmend: Tirebolu'nun 20 kilometre cenub-i şarkisinde.

Danişmend: Hasankale'nin 7 kilometre şarkında.

Danişmend: Adana'nın 20 kilometre cenub-i şarkisinde.

Danişmend: Bilecik'in 55 kilometre şarkında.

Danişmend: Gönen'in 27 kilometre cenubunda.

Danişmend: Soma'nın 25 kilometre şimalinde.

Danişmend: Kermasti'nin 40 kilometre cenub-i şarkisinde.

Çoban Danişmendi: Kermasti'nin 80 kilometre cenub-i şarkisinde.

Danişmend: Bolayır'ın 32 kilometre şimal-i garbisinde.

Danişmend: Lapseki'nin 40 kilometre cenub-i şarkisinde.

Danişmend: Eskişehir'in 23 kilometre şimal-i şarkisinde.

4.TÜRK AYIN VE ANANELERİNE AİD ADLAR

Şıylan: Siverek'in 20 kilometre şimalinde.

Şilandere: İzmit'in 11 kilometre şimal-i şarkisinde. “Malum olduğu üzere “Şıylan” Türklerin milli bir ayinidir. Acaba bu addaki köyler bu ayini müteakip Oğuzlar tarafından ayin vuku bulunduğu yerde teşkil edildiği için mi bu namı almıştır?”

Çine: Aydın'ın 43 kilometre cenub-i şarkisinde.

Çine: Geyve'nin 12 kilometre cenubunda.

Çine Alanı: Balıkesir'in 14 kilometre cenub-i garbisinde. “Çine” Türk ananesinin “Kurt”udur.“Alan”, Ormanın ortasındaki ağaçsız mahal demektir. Anadolu'da “Çine” adlı köyler bulunması nazar-ı dikkati celbeder.”

Orhunlu: Çatalca'nın 11 kilometre şimalinde. “Acaba bu “Orhunlu” ile meşhur “Orhun” arasında bir münasebet olmasın?”

Hive Karyesi: Tutak'ın 15 kilometre garbında. “Kezalik bununda Türkistan'daki Hive münasebeti fevkalade nazar-ı dikkati celbeder.”

Kızıl Elma: Reşadiye'nin 25 kilometre garb-ı cenubisinde.

Kızıl Elma-i Atik: Kermasti'nin 23 kilometre şarkında. “Kızıl Elmanın Türk mefkûresiyle olan alakası şayana dikkattir.”

Kopuz Alya: Eleşkirt'in 15 kilometre garbında.

Kopuz Sefla: Eleşkirt'in 15 kilometre garbında

Mengucan: Mamuret-ül Aziz'in 35 kilometre şimal-i garbisinde.

Boz Geyikli: Minyecik'in 10 kilometre şimal-i garbisinde. “Hivenig-Bolar zamanındaki bir kabilenin adı ile münasebeti var mı?”

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 38 Eylül – Ekim 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

